

Kaskisuon ja Linturahkan selvitysalueiden soveltuvuus viitasammakon lisääntymisympäristöksi

Kaskisuolle toukokuussa 2024 tehdyssä viitasammakkokartoituksessa havaittiin sammakonkutua laajalti eri puolilla selvittävää aluetta. Kudun voitiin todeta vähintään osaksi olevan viitasammakon kutua, sillä alueella kuultiin kartoituksen aikaan myös viitasammakkokoiralle tyypillistä pulputtavaa soidinääntä. Kaskisuon läheisyydessä sijaitsevalta Linturahkan selvittävältä alueelta havaittiin myös sammakonkutua, mutta Linturakhalla ei havaittu viitasammakon eikä ruskosammakon soidinääniä.

Kartoituksessa merkittiin kartalle sammakonkutujen sijainnit kummallakin selvittävällä alueella (Kuva 1). Kutuhavaintojen sekä kuultujen soidinäänten perusteella määritettiin selvittävältä alueelta viitasammakon lisääntymisalueet. Saarikiven (2017) mukaan alueilla, joilla viitasammakkoa esiintyy, lisääntymispaikaksi voidaan määritellä ne vesialueet, joissa koirilla on omat lisääntymisreviirinsä, joissa tapahtuu pariutuminen ja kutu, sekä alueet, joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan, että kyseessä on viitasammakon lisääntymispaikka. Kutuajan jälkeen viitasammakot siirtyvät maa-alueille.

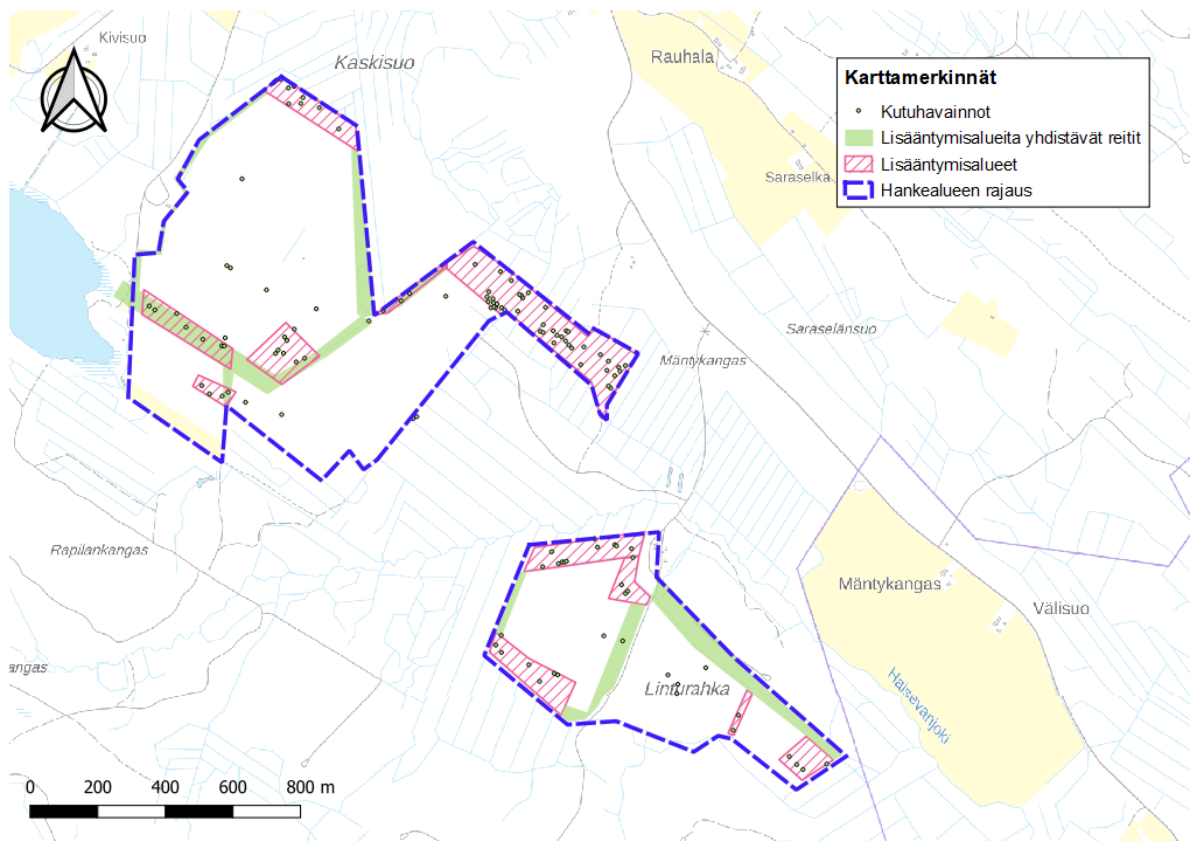
Viitasammakon elinympäristöjä ovat suot, vesistöjen rannat ja erilaiset pienvedet, kuten lammikot ja ojat, sekä näiden läheiset maa-alueet: kosteikot, rantaluhdat sekä kosteat niityt ja metsät. Laji elää sekä vesi- että maaympäristössä, ja liikkuu niiden välillä (Saarikivi, 2017). Kaskisuon ja Linturahkan selvittävät alueet ovat vanhoja turvetuotantoalueita ja niiden lukuisat sarkaojat, reunaajat sekä suurempien paloaltaiden reunat, joissa esiintyy kasvillisuuttakin, tarjoavat suotuisat lisääntymisympäristöt viitasammakolle.

Turvetuotantoalueilla veden tummuus edistää sen nopeaa lämpenemistä kevätauringossa ja voi lisätä viitasammakoiden kutuaktiivisuutta (Ruuth, 2017). Toukokuun 2024 kartoituksissa sammakonkutua havaittiin selvitysalueilta pääosin alueiden reuna- ja sarkaojista, ja vähemmissä määrin alueen keskemällä sijaitsevista suuremmista paloaltaista, joiden ympäristössä ei esiintynyt juurikaan kasvillisuutta. Selvitysalueiden kasvillisuus oli viitasammakon lisääntymisaikaan ylipäätään niukkaa ja alueilla oli nähtävissä runsaasti paljasta turvemaata. Sarkaojien reunukset olivat pääosin heinittyneitä ja täten mahdollistivat sammakonkudun kiinnittymisen (Kuva 2). Linturahkan selvitysalue oli suurilta osin vesipinnalla (Kuva 3), kosteimmilta alueilta tehtiin niukasti kutuhavaintoja.

Viitasammakko suosii elinympäristönään mosaiikkisia, erilaisia elinympäristöjä tarjoavia alueita, jollaisia turvetuotantoalueet voivat olla, mikäli tietyt minimivaatimukset täyttyvät. Tällaisia vaatimuksia ovat vesialtaiden ja kasvillisuuden mosaiikkinen vaihtelevuus sekä vesialtaiden tarpeeksi pitkä ruoppausväli, joka auttaa kasvillisuuden vakiintumisessa altaissa. Tärkeää viitasammakon menestymisen kannalta on myös aluetta ympäröivän metsän kosteus sekä alueen sademäärä (Ruuth, 2017). Kaskisuon ja Linturahkan selvitysalueet sopivat viitasammakon elinympäristöiksi, ja aluetta ympäröivät turvekankaat ja suoalueet saattavat myös tarjota aikuisille sammakoille sopivan elinympäristön. Kartalle on rajattu

merkittävimmiksi todetut lisääntymisalueet, mutta alueelta tehtiin havaintoja myös muilta osin yksittäisistä kuturyppäistä, mikä kertoo muunkin alueen soveltuvuudesta lisääntymiselle.

Viitasammakot liikkuvat arviolta 200–2000 m pituisia matkoja kutupaikkojen ja kesäelinpiirien välillä, mutta liikkuminen saattaa soistuneilla alueilla olla vähäisempää sopivien kosteiden elinpiirien löytyessä lähempää. Kosteiden ympäristöjen lisäksi laji tarvitsee varvikkoja ja pensaikkoja saalistajilta suojautuakseen. Laji on tyypillisesti paikkauskollinen ja saattaa pysytellä pienelläkin alueella koko kesän, jos ravintoa ja suojaa on tarpeeksi saatavilla. Lajin tiedetään talvehtivan joko vedessä tai maaperässä karikkeeseen kaivautuneena. Uusimmat tutkimukset ovat osoittaneet heinikoiden olevan suotuisimpia talvehtimisympäristöjä. Lajin elinympäristövaatimusten on todettu olevan aiemmin luultua vaatimattomammat (Ruuth, 2017). Kuvassa 1 on hahmoteltu reitit, jotka voisivat toimia lisääntymisalueita yhdistävinä reitteinä ja mahdollistaa yksilöiden liikkumisen näiden välillä. Ruuthin (2017) mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen välillä kulkuyhteyskasvillisuutena olisi hyvä olla puustoa ja heinikkoa vähintään 5–10 m kaistaleena.

Kuva 1. Kaskisuo ja Linturahkan selvitysalueiden viitasammakkoon viittaavat havainnot, lisääntymisalueet sekä lisääntymisalueita yhdistävät reitit (Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelu (WMTS), 2024).

Kuva 2. Kaskisuon selvittävä alue on suureksi osin paljasta turvemaata. Kuvattu toukokuussa 2024 selvitysalueen luoteisosassa.

Kuva 3. Linturahkan selvittävä alue on suureksi osin vesipinnalla ja vaikka kosteikkoja reunustivat heinikot, kutuhavaintoja näiltä alueilta tehtiin niukasti. Kuvattu toukokuussa 2023 selvitysalueen läpi kulkevan tien länsipuolelta.

Lähteet

Ruuth, J. 2017. Viitasammakon (*Rana arvalis*) liikkuminen ja elinpiiri muuttuneessa elinympäristössä. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.10.2024:

<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/56742>

Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90–95. Suomen ympäristö 1/2017.

Kartta-aineistot:

Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna. 2024. Taustakartta: Maanmittauslaitos. Valtion omistamat luonnonsuojelualueet, Yksityisessä omistuksessa olevat luonnonsuojelualueet, Natura-alueet: Suomen ympäristökeskus. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Työstä vastaavat henkilöt

Raportin laatijat

Katri Kivimäki, biologian opiskelija, Oulun yliopisto
Iida Ojala, LuK (biologia), Oulun Yliopisto

Raportin tarkastaja

Johanna Alakerttula, FM (biologia), KTM